

"Op zoek naar het leven achter het groen..."

Willy Leufgen en Marianne van Lier

Wim Kanbier, beheerder van een van de meest gerenommeerde heemtuinen in Nederland zal 1 november a.s. gebruik maken van de zogenaamde V.U.T. - regeling en officieel afscheid nemen van 'zijn' prachtige werkplek. Na exact 22 jaar in dienst van de Leiderdorpse plantsoenendienst zal hij zijn taken overdragen aan een jongere collega, Theo van Schie.

Een gedenkwaardig moment - niet alleen voor hem zelf, zijn familie en collega's, maar ook voor al diegenen, die door hem en 'Leiderdorp' in het verleden geïnspireerd werden. Op een van die zeldzame, mooie dagen van deze zomer bezochten we heemtuin Leiderdorp voor een gesprek met Wim Kanbier.

Wim ontving ons in het karakteristieke, oude beheerdershuis "De Lange Akker", een heerlijke plek voor werkoverleg of om even uit te rusten. Een plek uit een andere tijd, op een steenworp afstand van de moderne Leiderdorpse hoogbouw.

Aan de muren hangen kleurrijke, grote plattegronden van de heemtuin en Wim vertelt ons bij een kopje koffie meer over deze plattegronden, waarop hij met behulp van allerlei kleuren exact de maaibeurten en andere beheerswerkzaamheden heeft aangegeven.

Aangezien men binnenkort niet meer dagelijks over een 'wandlend beheersplan' beschikt, vond Wim het de hoogste tijd worden, zijn kennis en ervaring op deze manier over te dragen.

Uit de tekeningen spreekt verantwoordelijkheidsgevoel, maar zeker ook liefde voor het tekenen en ontwerpen: Wim begon zijn groene loopbaan met een schriftelijke cursus "Tuinbouw" bij het PBNA en dan vooral de ontwerp- en tekenrichting. En 'groen' werd voor hem "het belangrijkste gegeven, een grote liefhebberij". Waarom? "Ik blijf op zoek naar het leven achter het groen, ik wil de processen in de natuur begrijpen en wordt vooral gefascineerd door wat ik 'randver-

schijnselen' noem".

Hij vertelt dat hij zich als kind al verwonderde over bepaalde natuurverschijnselen. Guichelheil schiet hem te binnen. Één soort, blauw- en oranjebloeiend, waarom is dat zo?

Wim begon zijn hoveniersloopbaan

Wim Kanbier

foto: Willy Leufgen

als uitvoerder bij een groot, conventioneel hoveniersbedrijf. Hij deed in die jaren het meest verfijnde tuinwerk als beheerder van het pakket "intensieve tuinen".

Maar ook toen al, we hebben het over de eerste helft van de jaren zestig, merkte hij, dat er mensen waren, die enthousiaster reageerden op 'verborgen stukjes' spontane, ruigere begroeiing in tuinen, die verder tot in de puntjes verzorgd waren. Ook al mocht het dan eigenlijk niet, Wim liet hier en daar spontaan opgekomen Stinkende gouwe of Vingerhoedskruid als ondergroei in bosplantsoenen staan.

Terwijl hij dit vertelt moet hij spontaan denken aan enkele reizen naar de door hem zo geliefde Engelse tuinen en parken. Vormgevers in Engeland durven zoveel meer dan hier, stelde hij vast.

En om deze stelling te onderstrepen, zal hij een tijdje later vertellen dat de heer de Boer, de Leiderdorpse tuin- en landschapsarchitect, in het begin niet zo goed raad wist met de wens van de toenmalige Leiderdorpse wethouder-bioloog E. Drenth, die zo graag een heemtuin in Park "De Houtkamp" aangelegd wilde zien. Hij hield zich uiteindelijk angstvallig aan de plantenlijsten in het boek "Plantengemeenschappen van Nederland" van Westhoff en Den Held. Per plantengemeenschap werden de lijsten exact overgenomen en ook nu nog, ruim 20 jaar na dato, grijpt Wim bij netelige beheerskwesties naar bovengenoemd boek.

En deze keuze leidt tot arbeidsintensief onderhoud. Wim wiert zelfs de paden en zeker de kwetsbaardere biotopen - of beter gezegd plantengemeenschappen - in de tuin, zoals b.v. het hoogveeneiland en het bronnenbosje.

Het zal in de toekomst moeilijk zijn, dit beheersbeleid vol te houden, vermoedt hij bezorgd.

Op het ogenblik bestrijdt Wim de Rode klaver, een bekende stikstofleverancier, die hij op een schraal duintje ongewenst acht.

We praten als vanzelf over het geduld van de beheerder. Heermoes was ooit ook zo'n 'probleem' dat al wiedzend werd bestreden, maar

eenmaal met rust gelaten verdween de plant successievelijk vanzelf, herinnert hij zich.

Maar successies volgen lijkt soms een grote variatie aan soorten in de weg te staan en gezien de hoge waarde van sommige erg kleine stukjes in de Leiderdorpse heemtuin begrijpen we Wim's wieden maar al te goed.

Hij schampert vervolgens over het al te dynamische van Nederland, roept beelden van prachtige Franse natuur op en onderstreept hoe belangrijk het is, dat iets in een rustig vaarwater belandt.

Losjes praten we verder over stellige beheerswijsheden als verschralling, volgens Wim te vaak gezien als enig zaligmakende remedie - waarom niet hier en daar lichte bemesting, gradiënten zijn toch ook zo wezenlijk in een gevarieerde tuin? Nog zo'n dogma, dat van de verbindingswegen, wordt plotseling gerelativeerd, als Wim juist een lans breekt voor isolatie: vooral in heemtuinen kun je een soort goed geïsoleerd van de rest instandhouden. Elke soort zou je volgens Wim een soort kengetal kunnen geven in haar belang bij isolatie.

In Henk van Emmerik, jarenlang beheerder van de M. Sicman-Hardeman Duintuin in Wassenaar, heeft hij iemand gevonden met wie hij goed over dit soort onderwerpen kan praten.

Indertijd werd Henk van Emmerik in Leiderdorp tot het heemtuinwerk

aangetrokken, door zo nu en dan als vrijwilliger mee te werken. Hij was toen nog socioloog, een man van de wetenschap, volgens Wim. Maar hij kreeg zoveel schik in het beheerswerk, dat hij in Den Haag bij de plantsoendienst als tuindersknecht een 'nieuw leven' begon en uiteindelijk belandde hij in zijn 'eigen' heemtuin, fraai gelegen in de Wassenaarse duinen.

We filosoferen in razend tempo verder over allerlei beheersaspecten. Trees, Wim's vrouw zou het later tijdens de lunch zo uitdrukken: eenmaal op dreef denkt Wim zoveel sneller, dan een mens zich kan uitdrukken.

En, vragen we hem, hoe kwam je aan zaad en planten? De Cruydhoeck bestond immers nog niet...

Wim blijkt goede connecties met de Leidse Hortus te hebben opgebouwd. Ton Wetselaar van het zadenhuis van deze hortus liet hem in "alle zadenlijsten van de wereld" rondneuzen. Het zaad van de inheemse soorten kwam dan ook uit heel Europa. Floravervalsing?

Ach, meent Wim, het zaad selecteert zich vanzelf, de variëteiten passen zich aan en hij verduidelijkt dat met een voorbeeld; Beemd-ooievaarsbek, die er in allerlei vreemde variëteiten aanwezig was, blijkt nu in de 'gewenste' vorm zelfs in de Leiderdorpse berm te zijn ingeburgerd. Tegenwoordig wordt

in Leiderdorp nauwelijks nog bijgezaaid of ingeplant. Ja, bij het beheerdershuis werd onlangs een "boerentuin" aangelegd, maar verder wordt 'alleen' een indrukwekkende collectie in gewenste plantengemeenschappen instandgehouden - maar daar zijn dan ook heel wat botanische juweeltjes onder.

Regelmatig komen er collega-tuinders op bezoek. Wim herinnert zich een buslading vol beheerders e.d. uit Arnhem - die later de bekende tuin in Presikhaaf aanlegden - én Breda op één dag in het begin van zijn heemtuinjaren en hij vertelt enthousiast over Piet Zuiderwijk, directeur van een basisschool in Sasenheim, die op zaterdagen graag komt helpen en dan dikwijls planten voor zijn schoolnatuurtuin en zijn eigen fraaie tuin meeneemt.

En zo onderhoudt hij ook nog goede contacten met de heemtuin-beheerdster uit Lisse, Marianne Stelder-Houben.

Zijn betrokkenheid bij andere initiatieven lijkt ons voor hem een karakteristieke eigenschap.

Ondertussen schuift Theo van Schie, de beoogde opvolger van Wim aan tafel aan. Hem zit uiteraard de opvolgingskwesitie en de gemeentelijke bezuinigingspolitiek hoog. Er loopt momenteel een 'kern-takendiscussie' in de gemeente Leiderdorp en in deze discussie speelt ook de heemtuin en het gehele Park "De Houtkamp" een rol. Er was tot voor kort sprake van privatisering van het gehele parkbeheer en iedereen zag de bui al hangen. Gelukkig kwam het plaatselijke IVN er tegen in opstand en nu ligt er dan tenminste een duidelijke uitspraak van het gemeentebestuur: "De heemtuin is uniek en onvervangbaar en moet in zijn huidige vorm blijven bestaan".

En het beheer dan?

Daar is de gemeente minder duidelijk over. Theo van Schie schuift door naar de positie van Wim en zijn eigen formatieplaats wordt niet opgevuld... En aangezien een andere collega zijn handen vol heeft aan het educatieve werk, vallen er feitelijk twee van de vier arbeids-

'De Lange Akker', het mooie beheerdershuis in heemtuin Leiderdorp

plaatsen 'in het groen' weg. Vier arbeidsplaatsen in een park van 17 ha., met een flinke kinderboerderij, een educatief centrum, een natuurontwikkelingsgebied van 3 ha., de heemtuin uiteraard en het overige parkbeheer, wel te verstaan!

De voorlopige oplossing wordt nu - het zal velen bekend in de oren klinken - in het vrijwilligersveld gezocht. Er zouden dan werkdagen voor vrijwilligers kunnen worden georganiseerd, waarin de makkelijkere klussen door hen gedaan kunnen worden. Nu al maakt men zich wel zorgen om een teveel aan romantiek en te hooggestemde verwachtingen - juist simpele klussen zijn vaak zo eentonig.

"Het fijne, intensieve werk, zoals op het hoogveeneiland in heemtuin Leiderdorp vraagt zoveel kennis en toewijding", zou Wim later zeggen en "stralingspunten, kernpunten van intensief beheer moeten gewoon blijven", daarmee ook de grenzen van incidenteel vrijwilligerswerk aangevend.

Gelukkig heeft Wim uit de nood nog een deugd gemaakt en een samenwerkingsverband met Hein van Schie, ervaren beheerder van het heempark in Leiden opgebouwd.

Wim wil ons nu natuurlijk graag buiten nog het een en ander laten zien. Langs de nieuw aangelegde boerentuin lopen wij naar een berm, waar hij ons de Wilde weite tussen de Wilde Marjolein laat zien (attente lezers zullen zich zijn stuk hierover in Oase 2/1992 herinneren), we passeren een stukje verlanding, bereiken een spannend pad door het riet en blijven dan even staan bij een dammetje met een ingenieus turffilter, (heemtuin Leiderdorp regelt zijn eigen waterhuishouding en met het filter kan men bij langdurige droogte ook vervuild water uit de omgeving schoon in het watercircuit opnemen), we worden op de voordelen van elzenhout als knuppelpad-materiaal gewezen, zoeken het beekje onder de laat-zomerse begroeiing en bereiken tenslotte het hoogtepunt van de wandeling, het hoogveeneiland: paars van de bloeiende struikheide en blauw van honderden fiere Klok-

Bloeiende Struikheide

foto: Willy Leufgen

jesgentianen - ik haal toch even mijn fototoestel uit de tas. Wat een prachtplek, hovenierskunst par excellence!

Weer ietsjes verder een prachtig uitzicht en als je het verkeerslawaaï wegdenkt zonder meer paradijselijk. En hier: Teer guichelheil. Het blijft niet uit, dat Wim even verhaalt over twee ontmoetingen met Cees Sipkes (Anagallis *tenella* was het lievelingsplantje van de heer Sipkes). Vervolgens moeten we ook nog snel het bronnenbosje zien. Een uniek heemtuinplekje - op z'n laatst hier wordt ons duidelijk dat ook Wim met lievelingsplanten werkt en voor hen optimale groeiomstandigheden wenst te creëren, ook al kost het beheer dan nog zoveel moeite. En voor onder meer Goudveil stroomt dan in een uithoek van de tuin een beekje door een Limburgs aandoend sfeertje.

Zelf wilden we toch ook nog even het nieuwe natuurterreintje "De Waterschapsheuvel" zien. Prachtig!

Zaterdag 30 oktober
van 14.00 tot 17.00 uur
bent u als Oase-lezer
van harte welkom op de
afscheidsreceptie van

Wim Kanbier.

Deze vindt plaats in
'De Lange Akker', Persant Snoep-
weg 1, Leiderdorp, 071 - 413308.

Uiteraard staat de tuin open en
zullen er rondleidingen
plaatsvinden.

Met z'n tweeën op de heemtuinfiets rijden we achter Wim aan naar de Klimopzoom. Al van een afstandje wordt duidelijk waar hij woont. In de wilde planten-voortuin groeit een prachtige Blauwe regen langs een pergola over de hele breedte van het huis.

Even later zitten we aan de gedekte tafel en schamen ons een beetje voor het gebrek aan tijd en aandacht voor de extra-moeite van Trees Kanbier; want natuurlijk moeten we in de korte middagpauze ook nog de tuin achter het huis bewonderen: een heel reliëfrijke, spannend aangelegde tuin van 75 m² met een prachtige vijver, uitmondend in een perfect gelegen terras. En dan het geheel omzoomd met een dichte, niet al te hoge rand van struiken en bomen. Natuurlijk overal bijzondere planten, ergens vandaan meegenomen als zaad of stekje; zelfs een stukje heemtuin met Gewone struikheide en Klokjesgentiaan ontbreekt niet.

Terug aan tafel laat Wim ons nog heel gauw - een bespreking op de heemtuin wacht - een ontwerp tekening voor een particuliere natuurtuin in Baarn zien.

Hij zal er straks, na 1 november, meer tijd voor hebben en dan met raad en daad nieuwe vrienden van natuurrijke tuinen terzijde kunnen staan - iets waarmee Wim al z'n hele leven lang ervaring heeft opgedaan: met gepaste toewijding zorgen voor uitstraling! □